

FONOSKOPIA

Fonoskopia jest stosunkowo młodą dziedziną kryminalistyki, wprowadzoną do postępowania procesowego w Polsce w roku 1960 (wyrokiem Sądu Najwyższego). Jako dziedzina interdyscyplinarna, łączy w sobie dwa obszary - wydawałoby się skrajnie odległe - czyli nauki humanistyczne i techniczne. Wynika to z istoty przedmiotu badań, którego dotyczy, tj. dźwiękowego zapisu przebiegu zaistniałego zdarzenia, przez co od początku budziła spore zainteresowanie organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. W powszechnym bowiem odczuciu nagranie takie jest najwierniejszym - najbardziej obiektywnym - świadkiem tego, co się zdarzyło i zostało powiedziane - oraz nagrane - lub też jest niezbitym dowodem na to, że coś się właśnie nie zdarzyło i nie zostało powiedziane, co również zostało utrwalone. Oczywiście wydaje się, że nagranie wystarczy najpierw zarejestrować, a następnie odsłuchać, co gwarantuje pełną wiedzę, o wszystkich najbardziej interesujących aspektach danego zdarzenia, czyli przede wszystkim: **co się działo oraz kto i co powiedział**. Dziś, niskie koszty oraz prostota obsługi, a także ogólna dostępność urządzeń rejestrujących dźwięk - lub między innymi dźwięk - powodują, że przeciętny obywatel pokłada nieograniczone nadzieje w nagrywaniu, domagając się wszechstronnego wykorzystania uzyskanych efektów, w tym również w postępowaniach procesowych. **Tymczasem informacja zawarta w nagraniu dźwiękowym na ogół nie jest w pełni dostępna**, a fakt ten spowodował dynamiczny rozwój takiej dziedziny kryminalistyki, jak fonoskopia.

Przyczyn ograniczonej - w różnym stopniu - dostępności informacji zawartej w nagraniach jest bardzo wiele, a wynikają one m.in.:

- z charakteru rejestrowanego zdarzenia (prosta, spokojna rozmowa dwóch osób, czy awantura z udziałem wielu - wzajemnie przekrzykujących się ludzi),
- z warunków otoczenia, w którym rejestrowane zdarzenie się odbyło (ruchliwa ulica dużego miasta, plac budowy, czy zaciszny pokój z tapicerowanym umeblowaniem, miękkimi zasłonami i dywanami),
- z jakości i sprawności technicznej zastosowanych urządzeń i nośników oraz parametrów zapisu (szczególnie w odniesieniu do urządzeń cyfrowych),
- z zastosowanego sposobu nagrywania (szczególnie w przypadku nagrywania ukrytego lub za pośrednictwem różnych środków łączności),
- i z wielu innych.

Należy również mieć świadomość, że ogromną rolę odgrywa także wiele czynników związanych z osobami nagrywanymi oraz słuchaczami.

Wobec powyższych trudności, rozwiązaniem jest przedsięwzięcie takich działań, które są w stanie zwiększyć dostępność informacji zawartej w nagraniach, przy równoczesnej eliminacji błędów tego działania. Jak wykazuje kilkudziesięcioletnia praktyka, już w przypadku ograniczeń na poziomie średnim, w tym celu konieczne jest zaangażowanie osób o szczególnych cechach słuchu, właściwej wiedzy i doświadczeniu zawodowym, dysponujących odpowiednim zapleczem technicznym i lokalowym. Tylko tak kompleksowe potraktowanie tematu pozwoli osiągnąć pożądany efekt.

Dysponując takim potencjałem przede wszystkim można liczyć na:

- spisanie treści utrwalonych wypowiedzi, w maksymalnym, dającym się ustalić zakresie, wraz z przyporządkowaniem każdej wypowiedzi konkretnemu mówcy,
- ustalenie, jaka jest liczba wypowiadających się osób,
- ustalenie, jaki jest stan emocjonalny wypowiadających się osób,
- ustalenie, czy wypowiedzi konkretnego mówcy są wypowiedziami osoby wskazanej do badań,
- scharakteryzowanie miejsca, w którym odbywało się nagrane zdarzenie,
- czy nagranie poddawane było montażowi i innym podobnym zabiegom (w przypadku nagrań analogowych),
- i wiele innych ustaleń.

Nie każda sprawa wymaga tak rozległych badań, co dobrze jest brać pod uwagę, decydując o zakresie ewentualnie zleczanych badań. Warto w tym momencie skorzystać z pomocy doświadczonego biegłego, który po zapoznaniu się ze specyfiką sprawy, może właściwie ukierunkować i zaproponować najbardziej optymalne spektrum badań.

Poniżej przykładowe polecenia:

Spisanie treści dowodowej rozmowy.

Ustalenie, czy wszystkie dowodowe rozmowy przeprowadził jeden, ten sam mężczyzna.

Ustalenie liczby osób biorących udział w dowodowych rozmowach.

Określenie/scharakteryzowanie miejsca przeprowadzenia dowodowej rozmowy.

Ustalenie, czy w dowodowej rozmowie brał udział Jan Kowalski.

Ustalenie, czy dowodowe nagranie jest nagraniem autentycznym.

(tylko w przypadku nagrań analogowych utrwalonych na taśmach magnetofonowych) - (w celu ustalenia, czy dowodowe nagranie magnetofonowe nie powstało w wyniku montażu)

Ustalenie, czy dowodowe nagranie jest nagraniem oryginalnym.

(tylko w przypadku nagrań analogowych utrwalonych na taśmach magnetofonowych) - (w celu ustalenia, czy dowodowe nagranie magnetofonowe jest nagraniem pierwszym, utrwalonym w trakcie trwania zdarzenia)

Ustalenie, czy nagranie zarejestrowane na taśmie kasetowej jest kopią dowodowego nagrania zarejestrowanego na taśmie mikrokasetowej.

oraz wykaz często zlecanych czynności:

- Wykonanie kopii dowodowego nagrania:
 - w celu zmiany nośnika lub w celu zabezpieczenia przed utratą zapisu (np. pamięci telefonów, faksów, nietypowych urządzeń rejestrujących, niektórych typów tzw. dyktafonów cyfrowych itp.):
Wykonanie kopii dowodowego nagrania na inną taśmę kasetową / płytę CD/ itp.
 - w celu zmiany formatu (w przypadku nagrań cyfrowych):
Wykonanie kopii dowodowego nagrania na płytę CD-R, w formacie możliwym do odtworzenia przez oprogramowanie komputerowe powszechnego użytku.
- Pobieranie materiału porównawczego do indywidualnych badań identyfikacyjnych osób.